

In ko pride do predkrhkosti in krhkosti se izkaže, da je neformalna oskrba, kakorkoli že spregledana, pogosto ne le prva, ampak tudi edina, ki se spopade z izzivi krhkega posameznika v družini. Se to lahko zgodi tudi nam osebno, kot oskrbovalcem ali kot krhkim posameznikom?

Takole pravi neformalna oskrbovalka (ime je pri urednici prispevka): »Kot neformalna oskrbovalka sem včasih čutila nezno izmučenost. Ne toliko fizično kot čustveno. Vsem neformalnim oskrbovalcem svetujem, da ne pozabijo skrbeti zase – tako fizično kot čustveno, duševno in duhovno. Le če bodo oni dovolj »fit«, bodo lahko skrbeli za druge.«

Dolgotrajna oskrba – neformalna oskrba z vidika socialnega varstva

Mateja Nagode, Inštitut RS za socialno varstvo, mateja.nagode@guest.arnes.si

Pomemben segment obvladovanja krhkosti v starosti, ko oseba potrebuje pomoč in podporo pri opravljanju temeljnih in podpornih dnevnih opravil, je nedvomno prav neformalna oskrba, za katero po svetu in pri nas velja, da predstavlja hrbtenico dolgotrajne oskrbe – bodisi kot nadomestilo bodisi kot dopolnilo formalno organizirani oskrbi. Je pa neformalna oskrba v primerjavi s formalno že po naravi težje zajeti in oceniti njen obseg, poleg tega obstajajo tudi različne opredelitve neformalne oskrbe ter neformalnih oskrbovalcev. Ker je naša država enostransko usmerjena v razvijanje institucionalnih oblik varstva, so v preteklih desetletjih nosile glavno breme pri zagotavljanju skrbi za tiste starejše, ki so ostali izven institucij, prav neformalne socialne mreže, predvsem družina in sorodstvo, pa tudi sosedstvo (118). Da družinski člani opravijo precej več oskrbe v primerjavi s formalnimi izvajalci, je z raziskavo o družinskih oskrbovalcih pokazala že Hvalič Touzery (119). Pokazala je tudi, da so to predvsem otroci, večinoma hčere, partnerji in snahe. Hlebčeva in sodelavke pa so opozorile (120), da se njihova vloga še posebej kaže pri izvajanju podpornih dnevnih opravil v razmerju do temeljnih dnevnih opravil. Na podlagi rezultatov mednarodnega projekta *EURHOMAP* (121) so ocenili (122), da neformalni pomočniki v večini evropskih držav opravijo okrog 60 % oskrbe. V poročilu Evropske komisije in Odbora za socialno zaščito (Social Protection Committee in European Commission) (123) pa navajajo, da v večini evropskih držav neformalni oskrbovalci opravijo velik delež dolgotrajne oskrbe starejših ljudi ter obenem ocenjujejo, da je neformalnih oskrbovalcev dvakrat

toliko kot formalnih. Na podlagi mednarodne raziskave *SHARE* (124), Nagode in Srakar pokažeta (125), kako razširjena je neformalna oskrba v Sloveniji, in sicer ugotavljata, da osebno nego ali praktično pomoč izven lastnega gospodinjstva pri nas redno nudi okrog 48.000 oseb, redno pomoč pri osebni negi v istem gospodinjstvu pa okrog 37.000 oseb, po čemer je Slovenija primerljiva z državami kontinentalne Evrope (Avstrija, Belgija, Francija in Nemčija). Oskrbo in pomoč izven gospodinjstva v največji meri nudijo staršem, drugim sorodnikom ter otrokom, oskrbo znotraj istega gospodinjstva pa svojim partnerjem, staršem in drugim sorodnikom. V primerjavi s celotnim vzorcem *SHARE* so slovenski neformalni oskrbovalci specifični predvsem zaradi svojega slabšega finančnega položaja in dejstva, da večinoma prihajajo iz ruralnega okolja. Avtorja opozarjata, da neformalni oskrbovalci prevzemajo pomembno vlogo pri pomoči pri temeljnih in podpornih dnevnih opravilih in snovalce politik pozivata k aktivni ureditvi tega področja na način, ki bo oskrbovalcem zagotavljal kakovostno življenje, osebam, odvisnim od njihove pomoči, pa kakovostno oskrbo. Tudi partnerji projekta *AHA.SI* (126) so v okviru priporočil za pripravo *Strategije dolgožive družbe* predlagali konkreten strateški cilj, in sicer *prepoznati pomembnost in izboljšati pomen neformalnih izvajalcev in nevladnih organizacij v sistemu dolgotrajne oskrbe* v smislu večje podpore neformalnim oskrbovalcem ter spodbujanja prostovoljstva kot dodatnega vira zagotavljanja storitev za starejše ter izvajanje organiziranega prostovoljskega dela (127).